

Militært Kristent Fellesskap

Forsvarsminister Odd Roger Enoksen
Forsvarsdepartementet
0032 Oslo

Kopi:
Forsvarssjefen
Sjefen for Forsvarets tros- og livssynskorps

Oslo, 13. desember 2021

Kjære Statsråd!

Som et fellesskap av kristne i Forsvaret, tillater vi oss å ta kontakt vedrørende den senere tids diskusjon om livssynsbetjeningen i Forsvaret. Spesielt ønsker vi å fremme noen synspunkter på Forsvarsdepartementets brev til Etisk råd for forsvarssektoren 2. november 2021, der rådet oppfordres til å sette Forsvarets tilnærming til religion og livssyn på dagsorden.

Militært Kristent Fellesskap (tidligere Kristent Befals Samfunn) ble stiftet i 1981, og har 240 nåværende og tidligere personell i Forsvaret som medlemmer, i tillegg til et betydelig antall støttemedlemmer. MKF er et tverrkirkelig fellesskap av kristne i Forsvaret.

Vi har også merket oss Statsrådens svar til Stortingsrepresentant Kristoffer Robin Haug (MDG) 18. november 2021, vedrørende trosfriheten i Forsvaret. Vi er glade for at Statsråden her slår fast at hovedvekten av fellessamlinger som kirkeparader, feltgudstjenester og bønn på linje, med utgangspunkt i sammensetningen av Forsvarets personell, vil ha innslag forankret i kristendommen. Vi vil også støtte påpekningen av at deltakelse på slike arrangementer må ha en reell fritaksrett.

Når det gjelder FDs brev til Etisk råd, er den fullstendige problemstillingen angitt slik:

«En problemstilling som kan diskuteres er om det bør skilles klarere mellom hva som er felles velferdsgoder for soldatene og hva som er en valgfri konfesjonsspesifikk aktivitet. En annen problemstilling kan være å drøfte hvorvidt den enkelte soldats reelle fritaksrett er ivaretatt godt nok i forbindelse med religiøse seremonier.»

Denne problemstillingen, spesielt henvisningen til «velferdsgoder», vitner om en nærmest oppsiktsvekkende mangel på forståelse for hva livssynsbetjeningen i Forsvaret er begrunnet i, og hva denne betjeningen går ut på. Vi finner det også underlig at FD velger å initiere en behandling av dette omfattende spørsmålet på bakgrunn av et leserinnlegg på NRK Ytring. Dersom FD ønsker å vurdere livssynsbetjeningen i Forsvaret, kunne man forvente at Forsvarets egen betydelige kompetanse på etikk og livssynsbetjening, spesielt Forsvarets tros- og livssynskorps, Forsvarets sjefer, og Forsvarets

personell ble bedt om innspill til vurderingen. Ikke minst vil veteraner fra operasjoner, og personell som verdsetter livssynsbetjeningen i Forsvaret kunne ha viktige bidrag.

Vi vil derfor, på denne bakgrunn fremme noen synspunkter vi mener er av betydning, når livssynsbetjeningen i Forsvaret skal vurderes.

FDs brev til Etisk råd refererer, som et premiss for anmodningen, til skillet mellom Staten og Den norske kirke i 2016, og at kristendommen likevel fortsatt har «en fremtredende rolle i Forsvaret». Det er svært lenge siden livssynsbetjeningen i Forsvaret hentet sin begrunnelse i Statskirkeordningen. Dette premisset mangler derfor relevans.

Religiøs betjening i Forsvaret er begrunnet i Den europeiske menneskerettskonvensjonen, slik den er inntatt i den norske Menneskerettsloven:

«Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning, og frihet til enten alene eller sammen med andre og såvel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse.»¹

Disse rettighetene gjelder også Forsvarets personell. Den vanlige tjenesten i Forsvaret vil normalt innebære lange perioder uten mulighet til trosutøvelse i sivil sammenheng, som følge av beordringer, beredskap, deployeringer og ikke minst tjeneste i felt. Forsvaret har derfor en plikt til å legge til rette for trosutøvelse for dem som ønsker det. Av denne grunn er det også en form for feltpresttjeneste/tilsvarende i alle land i vår kulturkrets, inkludert velutviklede tjenester i land som USA og Frankrike, der skillet mellom stat og kirke tradisjonelt har vært skarpt.

For det andre er Forsvaret først og fremst en beredskapsorganisasjon, innrettet for krise og krig. Forsvarets personell vil kunne komme i situasjoner der vi må ta liv, oppleve at medsoldater dør, eller selv risikere å bli såret eller drept. I disse situasjonene vil mange ha eksistensielle spørsmål. Dette er spørsmål som krever betjening av livssynspersonell, der psykologer og annet medisinsk fagpersonell vil være utenfor sine fagfelt.

For den hoveddelen av Forsvarets personell som identifiserer seg med kristen tro eller kultur, vil feltprestene her ha en avgjørende rolle. Det gjelder både for å kunne ivareta den enkelte soldat, å kunne gi sjelesørgerisk betjening til de sårede, og ikke minst for å kunne gi de falne, deres kamerater og etterlatte en verdig behandling. Erfaringene fra operasjoner, også i nyere tid, er at feltgudstjenester, bønn på linja før oppdrag, og minnesamlinger for falne og døde blir verdsatt av mange, ikke bare av de som definerer seg som «aktive kristne».

Disse forholdene har dessuten ikke bare et medmenneskelig aspekt, men er også viktig for avdelingenes samhold og evne til å løse oppdrag.

Vi vil, for det tredje, også nevne den viktige rollen ulike fellessamlinger har for ivaretagelse av tradisjoner og avdelingsånd. Spesielt vil vi nevne kirkeparader, eksempelvis før jul. Dette er høytidelige anledninger der avdelingene samles, i en formell ramme som gjenspeiler Forsvarets oppdrag og tjenestens ytterste hensikt, vern av fred og frihet, Konge og Fedreland. Dette er ikke bare

¹ Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven), Vedlegg 2, Artikkel 9. Dato: 21.05.1999.

et privat spørsmål, men også noe personellet bør ha mulighet til å kunne uttrykke i rammen av sin avdeling. Mange setter stor pris på å kunne fremsi kongeønsket «Gud bevare Kongen og Fedrelandet» i en slik sammenheng, og det ville være et stort tap om disse tradisjonene gikk tapt.

Til sist vil vi nevne feltprestenes rolle i etikkundervisningen. Høy etisk bevissthet er avgjørende for rett bruk av makt, og etikkundervisningen er derfor minst like viktig som all annen trening og øving Forsvaret driver. Forsvaret utøver makt på vegne av Staten, og kan ikke ha et annet verdigrunnlag enn denne. Trosfrihet og mangfold er grunnleggende verdier i Norge, men den norske Staten er ikke verdinøytral. Grunnlovens § 2 fastslår at:

«Verdigrunnlaget skal framleis vere den kristne og humanistiske arven vår. Denne grunnlova skal tryggje demokratiet, rettsstaten og menneskerettane.»

Referansen til den kristne og humanistiske arven var tidligere inntatt i Forsvarets verdigrunnlag, men forsvant fra dette i forbindelse med en redigering i 2015. MKF påpekte dette i brev til Forsvarssjefen 12. februar 2016. Vi ser nå med beklagelse at referansen til Statens kristne og humanistiske verdiarv også er fjernet fra FDs nye verdigrunnlag for Forsvarssektoren, utgitt i november 2021. Til tross for dette gjelder Grunnlovens § 2 fortsatt som verdimessig forankring for Forsvaret, og for etikkundervisningen.

Forsvarets feltprester og annet livssynspersonell har en spesielt velegnet bakgrunn for å undervise i etikk, med det verdigrunnlaget som fremkommer i Grunnloven, men også slik det fremkommer i Forsvarssektorens og Forsvarets verdigrunnlag. I disse verdispørsmålene, og i feltprestenes/annet livssynspersonells kompetanse ligger også begrunnelsen for deres oppgave som sjefenes rådgivere i etiske spørsmål, på alle nivå. Denne rollen er svært viktig, ikke minst i krig og konflikt, der krigens brutalitet lett kan påvirke soldater og avdelinger i negativ retning om det etiske aspektet ikke er klart.

På denne bakgrunn mener vi at den delen av Forsvarets personell som definerer seg som kristne eller del av en kristen kultur ikke bare har behov for, men også en rett til betjening av feltprester, både i fred og krig. Den samme retten gjelder også de som tilhører en annen religion, eller ikke har en tro.

Vi vil derfor, med grunnlag i vurderingene over, be Statsråden sørge for at Forsvaret og dets personell også i fremtiden gis en fullverdig livssynsbetjening. Dette inkluderer også fellessamlinger som kirkeparader, feltgudstjenester og bønn på linje, slik Statsråden påpekte i brevet til Stortingsrepresentant Haug, nevnt over.

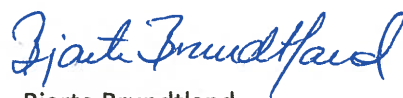
Vi ber også om at Forsvarets etikk, og undervisningen i denne, også i fremtiden vil være forankret i Statens verdigrunnlag, slik det fremkommer i Grunnloven.

Med vennlig hilsen

Knut Are Seierstad

Oblt(p)/president

Bjarte Brundtland

styreleder